

Отже, питома вага підприємств України, які отримали прибуток у 2020 році була лише 42,1 % з позитивним фінансовим результатом 119 698,80 млн грн, проти частки збиткових підприємств – 57,9 %, які отримали збиток у розмірі 164 555,70 млн грн. До такого результату призвели неефективна економічна політика держави, яка вплинула на загальний спад ВВП впродовж 2020–2021 років і запровадження постійних карантинних заходів, тому загальний фінансовий результат підприємств був від’ємним і склав 44 856,90 млн грн.

Таким чином, на сучасному етапі суб’єкти підприємництва опинилися в замкненому колі: з одного боку – обмеженість внутрішнього основного джерела фінансування – чистого прибутку не дає можливості для динамічного розвитку підприємства, а з іншого – відсутні доступні зовнішні джерела фінансування, в першу чергу кредитні ресурси з низькими ставками кредитування. Рациональне використання внутрішніх джерел фінансування розвитку підприємства залежить від методики формування фінансових результатів до оподаткування, облікової політики підприємства, а також розпорядження власним капіталом.

Список використаних джерел

1. Довгань Л. П., Коник М. І. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств : зб. ст. здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи. 2017. С. 157–161.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.
3. Фінансова діяльність суб’єктів підприємництва : навч. посіб. Дніпропетровськ : ДДФА, 2012. – 282 с.

Н. С. Педченко, д. е. н., професор,
І. В. Голуб, аспірант
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

ЦІНІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ФІНАНСОВІЙ ПОВЕДІНЦІ ДОМОГОСПОДАРСТВА

Дослідження домогосподарства сьогодні є однією з актуальних тем дослідження, оскільки такий напрям є цікавим для філо-

софії, соціології, психології, статистики, демографії, економічної теорії та економічної історії. Особливої актуальності набуває дослідження поведінки домогосподарства під впливом мотивів та цінностей споживання та заощадження. Натомість фінансова поведінка населення під впливом мотивів та цінностей до споживання є індикатором його соціального та економічного добробуту, а фінансова поведінка населення під впливом мотивів та цінностей до заощадження є основою для формування ефективної національної політики держави (бюджетної, податкової, грошово-кредитної, боргової або інвестиційної та ін.).

Фінансова поведінка домогосподарства – «...це передусім якісна характеристика дій економічних суб'єктів» як стверджує Т. Кізима [3, с. 21], «це сукупність економічних відносин, які формуються в процесі певних дій (або діяльності) членів домогосподарства з приводу отримання доходів та здійснення витрат і пов'язані з розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів з метою формування і використання відповідних грошових фондів» як відмічає О. Шаманська [6, с. 45], «як особливий вид економічної поведінки, пов'язаний з діями населення на ринку фінансових послуг. і передбачає мобілізацію, перерозподіл та інвестування грошових ресурсів населення» як пропонує Дудинець Л. А., Голуб Г. Г. та Голуб Р. Р. [2, с. 43], «являє собою сукупність механізмів взаємодії домогосподарств із рештою суб'єктів ринкової економіки щодо виробництва національного доходу з метою впливу на споживання, заощадження й інвестиції та чинників, які впливають на їхню діяльність» як вбачає Дорош В. Ю. та Чепель К. С. [1], «це система дій і фінансових інструментів, направлених на управління власними та залученими фінансовими ресурсами з метою власного соціально-економічного розвитку та задоволення потреб» як розглядає Ковтун О. А. [4, с. 282], «як дії населення на фінансовому ринку щодо перерозподілу та інвестування грошових ресурсів» як підкреслює Педченко Н. С. та Грищенко В. В. [5, с. 107].

Відзначимо, що запропоновані підходи досить влучно розкривають сутнісні підходи до розкриття поняття «фінансова поведінка домогосподарства», оскільки кожен з них акцентує увагу на особливостях її формування та реалізації. Також на користь індивідуалізації фінансової поведінки свідчить і науковий підхід О. Шаманської, яка стверджує, що моделі та стратегії фінансової поведінки формуються під впливом таких основних

факторів, як: політична й соціальна стабільність; рівень довіри до держави та фінансової системи; рівень розвитку фінансового ринку та його інфраструктури; економічна та фінансово грамотність; правова система; соціально-психологічні та соціально-культурні стереотипи [7, с. 107].

Підкреслимо, що в основу формування та реалізації фінансової поведінки домогосподарства, на нашу думку, додатково обов'язково закладено ще і мотивація та цінності населення, об'єднані в домогосподарство з домінуванням одних мотивів та цінностей над іншими або їх поєднанням учасниками об'єднання. Саме це дозволяє моделювати фінансову поведінку домогосподарства і обирати активну чи пасивну; вимушену, креативну, снобістську чи доцільну; позитивну, тіньову чи негативну; раціональну чи ірраціональну; споживчу, заощаджувальну, інвестиційну чи страхову; ризикову чи неризикову; інноваційну, консервативну чи помірну; кредитну чи за власні кошти моделі поведінки. Доцільним, на нашу думку, є вибір домогосподарством змішаної моделі поведінки, що дозволить хеджувати ризики від зовнішніх впливів. Проте такий вибір обмежується рівнем фінансової обізнаності самого домогосподарства і можливостями середовища, в якому це домогосподарство формує та реалізує змодельовану ним поведінку.

На користь виділення важливості саме ціннісно-мотиваційного підходу у фінансовій поведінці домогосподарства слугує те, що:

- цінності – це будь-що або будь-хто, котре має значення для домогосподарства;
- мотив – це внутрішня причина, що спонукає домогосподарство до досягнення або реалізації ідентифікованої цінності;
- сукупність мотивів обумовлює поведінку домогосподарства та реакцію на зовнішні впливи й характеризує домогосподарство в соціальній та економічній системі;
- поєднання цінностей та мотивів призводить в дію внутрішні причини, мотиви домогосподарства у відповідності до потреб, інтересами, очікувань.

Таким чином, ціннісно-мотиваційний підхід у фінансовій поведінці домогосподарства – це сукупність особистісних внутрішніх причин, мотивів, що визначають спрямованість поведінки домогосподарств до задоволення ідентифікованих ними

потреб, бажань, інтересів соціального або економічного характеру, що характеризуються високою значимістю для них, усвідомленням необхідності, потребою у самореалізації і сталому розвитку.

Список використаних джерел

1. Дорош В. Ю., Чепель К. С. Фінансова поведінка домогосподарств в ринкових умовах господарювання [Електронний ресурс]. URL: file:///C:/Users/PEDCHE~1/AppData/Local/Temp/ecnof_2012_9(1)_54.pdf (дата звернення 17.03.21). – Назва з екрана.
2. Дудинець Л. А., Голуб Г. Г., Гоблуб Р. Р. Фінансова поведінка домогосподарства та її детермінанти [Електронний ресурс]. – URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20192\(136\)/sep20192\(136\)_042_DudynetsL,НолубН,НолубR.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20192(136)/sep20192(136)_042_DudynetsL,НолубН,НолубR.pdf) (дата звернення 17.03.21). – Назва з екрана.
3. Кізіма Т. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. *Світ фінансів*. 2011. № 4. С. 19–26.
4. Ковтун О. А. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, структура та класифікація. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 280–286. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_9_46.
5. Педченко Н. С., Грищенко В. В. Доходи домогосподарств як джерела формування їх фінансового потенціалу. *Науковий вісник ПУЕТ: Economic Sciences*. – 2018. – №1(86) – С. 107–115.
6. Шаманська О. С. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, мотиви, чинники. *Фінансова система України: становлення та розвиток: Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2013. С. 45–47.
7. Шаманська О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, мотиви, види та чинники. *Вісник THEU*. 2014. № 2. С. 104–111.

С. П. Прасолова, к. е. н., доцент,

Д. В. Пиріг, студент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

м. Полтава, Україна

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Прибуток підприємства є першочерговою та основною метою створення та функціонування кожного господарського суб'єкта. Він виражає загальну доцільність існування підпри-